

Regionala utvecklingsnämnden

YTTRANDE

Handläggare Filip Eriksson
Filip.Eriksson@skane.se

Datum 2025-03-14
Ärendenummer 2025-POL000022-001

Adressat
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
KN2024/02514

Region Skånes yttrande över Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem SOU 2024:89

Regeringskansliets diarienummer: KN2024/02514

Region Skåne har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerat betänkande och delger härmed vårt yttrande.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 4 maj 2023 om kommittédirektiv för en särskild utredare (dir. 2023:61). Direktiven angav att uppgiften var att analysera hur regelverket för användning av havsområden vid etablering av vindkraft kan förbättras och hur tillståndsprövningen av vindkraft i Sveriges ekonomiska zon kan bli mer effektiv och tydlig. I mars 2024 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2024:33). Tilläggsdirektiven angav att uppdraget utvidgades till att bland annat bedöma och ta ställning till om Sverige, på sikt, bör övergå till att tillståndsgivning till havsbaserad vindkraft enbart sker genom ett anvisningssystem. I slutbetänkandet beskrivs utredningens förslag och konsekvenser.

Region Skånes synpunkter

Region Skåne är övervägande positiv till de förslag som presenteras i utredningen. Sammanfattningsvis vill Region Skåne anföra nedanstående synpunkter. Resonemangen vidareutvecklas och fördjupas längre ned i yttrandet.

- Region Skåne anser att det är ytterst angeläget att vi får till en mer samordnad, effektiv och förutsägbar etableringsprocess för havsbaserad vindkraft.
- Region Skåne delar utredningens bild om att dagens system skapar osäkerheter för energi- och elnätplanering och ser positivt på att ensamrätt erhålls genom ett ordnat och konkurrensutsatt förfarande.
- Region Skåne ser positivt på att genomslaget för regional fysisk planering av havsbaserad vindkraft förbättras och vill lyfta fram *Regionplan för Skåne 2022–2040* som ett viktigt planeringsverktyg. Region Skåne vill påtala vikten av det regionala och mellankommunala perspektivet, vilket i många fall kan behövas om potentialen för vindkraft i ett område ska kunna tas till vara.
- Region Skåne vill understryka vikten av att Försvarsmakten deltar i dialoger om samexistens, för både vindkraft och andra energislag, inom den regionala fysiska planeringen.
- Region Skåne vill lyfta behovet av åtgärder även på kort sikt och ser det som angeläget att regeringen överväger tillståndsgivning för havsbaserad vindkraft i elområde 4 under ett övergångsskede.

Utgångspunkter

Skånes elförsörjning är otillräcklig och den regionala elproduktionen är låg i förhållande till elanvändningen. Detta är en av orsakerna till högre elpriser i södra Sverige jämfört med övriga Sverige, vilket påverkar det skånska näringslivets konkurrenskraft och den regionala utvecklingen. De höga elpriserna minskar även Skånes attraktivitet för företagsetableringar, vilket i sin tur påverkar möjligheten och intresset hos både nationella och utländska företag att investera för tillväxt i regionen. Med andra ord är Skåne idag mycket beroende av importerad el från andra delar av Sverige, och under ett fåtal timmar om året också från utlandet.

I takt med elektrifieringen och den ökade elanvändning uppstår även en ökad risk för effektbrist i södra Sverige. Produktionsunderskott och

effektbrist påverkar förutsättningar för näringslivsetableringar i Skåne. Det här kan i förlängningen ha negativ effekt på antal etableringar och skapande av arbetstillfällen. För elområde SE4 är det därför av extra stor vikt att underlätta utbyggnad av elproduktion och eldistribution på både kort och lång sikt. Region Skåne har tagit initiativ till *Skånes Effektkommission* med syfte att samla de aktörer som tillsammans kan skapa rätt förutsättningar för den elektrifiering som krävs för klimatet och en hållbar tillväxt. Under 2023 har *Färdplan för Skånes elförsörjning 2030* tagits fram med målet att öka Skånes självförsörjningsgrad av eleffekt till 50% år 2030. Havsbaserad vindkraft är en av prioriteringarna inom ramen för färdplanen och etablering av mer vindkraft är avgörande för att nå målet. *Regionplan för Skåne 2022–2040* betonar betydelsen av att främja utbygganden av fossilfri energiproduktion. En robust lokal fossilfri energiproduktion skapar förutsättningar för regional utveckling och energiförsörjning som minskar påfrestningar på klimat, miljö och människors hälsa.

Auktionssystemet

Utredningen föreslår att införa ett planeringsbaserat auktionssystem för havsbaserad vindkraft som till stora delar bygger på det danska systemet, vilket skiljer sig från dagens prövningsbaserade system. Förslaget innebär att dagens projektörsdrivna exploatering av havsbaserad vindkraft upphör till förmån för ett auktionssystem. I dagens system är det intressenterna själva som driver processerna, väljer områden och ansöker om tillstånd, oberoende av varandra.

Elområde 4 är ett av Europas mest utsatta och södra Sverige har ett stort underskott av elproduktion i förhållande till behovet. Etableringen av mer havsbaserad vindkraft utanför den skånska kusten skulle förbättra situationen när det gäller södra Sveriges kraftförsörjning, vilket skulle skapa bättre förutsättningar för regional utveckling. I Skåne är vindkraft det energislag som på kortast sikt har störst teknisk potential, och under de senaste åren har utbyggnaden av havsbaserad vindkraft stått stilla. Det finns utmaningar med svårnavigerade tillståndprocesser som involverar många olika aktörer. Region Skåne ser positivt på utredningens förslag om en mer ordnad prövning av havsbaserad vindkraft och har i tidigare remissförfarande till regeringen framfört fördelarna med ett sådant, mer centraliserat auktionssystem som utreder förutsättningarna ur ett helhetsperspektiv. Dagens system föranleder många processer att bearbeta för myndigheter men är även mindre förutsägbart och riskerar utsätta havsmiljön för påverkan i flera olika skeden. Under de senaste åren har det funnits ett flertal olika vindkraftsprojekteringar längs Skånes kust som gjort anspråk på delvis samma område. Region Skåne delar utredningens bild om

att dagens system skapar osäkerheter för energi- och elnätsplanering och ser positivt på att ensamrätt erhålls genom ett ordnat och konkurrensutsatt förfarande. Längs Skånes kuster finns många försvarsintressen, och Region Skåne vill understryka vikten av att Försvarsmakten deltar i dialoger om samexistens, för både vindkraft och andra energislag, inom den regionala fysiska planeringen. Det är avgörande för att Skånes elförsörjning ska kunna säkras på sikt och Region Skåne välkomnar att denna fråga även hanteras inom ramen för regeringens utpekanden och utformningen av koncessionsvillkoren.

Det föreslagna auktionssystemet kommer kräva vidare utveckling och utformning. För att systemet ska bidra till en hållbar utveckling föreslås att miljöaspekter och regional utveckling beaktas inom ramarna för auktionernas utvärderingsprocesser. Vidare, ger utredningen inget förslag på vilken statlig myndighet som ska agera auktionsmyndighet och därmed inneha huvudansvaret för utbyggnaden av havsbaserad vindkraft. Det framgår att det för närvarande sker en översyn av myndigheternas uppgifter och ansvar inom energiområdet. Region Skåne vill därför lyfta fram angelägenheten av att denna översyn genomförs och tydliggör myndighetsstrukturen med dess olika ansvarsområden. Det finns ett behov av ett samlat nationellt helhetsperspektiv där de olika geografiska perspektiven och behoven värnas.

Regeringens utpekande av områden för havsbaserad vindkraft

Auktionssystemet beskrivs i utredningen som en kedja där relevant fysisk planering vägleder regeringens utpekande av havsområden för havsbaserad vindkraft. Region Skåne har ansvar för regional fysisk planering enligt kap 7, plan- och bygglagen (2010:900), och är en av tre regioner som innehar ett regionplaneuppdrag. *Regionplan för Skåne 2022–2040* betonar betydelsen av att främja utbyggnaden av fossilfri energiproduktion och verka för en samsyn i Skåne gällande utvecklingen av vindkraft. Region Skåne vill lyfta fram regionplanen som ett viktigt planeringsverktyg för att förbättra förutsättningarna för en effektiv energi- och klimatomställning, och delar utredningens bild om att vindkraft är ett typfall på en kommunöverskridande fråga som lämpar sig att hanteras inom en regionplan. Region Skåne avser att utveckla regionplanens vägledning om energiförsörjningen och lyfta frågan ytterligare ur ett regionalt planeringsperspektiv. Det regionala planeringsansvaret och regionplaneorganens roll behöver beaktas och övervägas för sina samordnande och kunskapsutvecklande kvaliteteter i sammanhanget. Region Skåne vill påtala vikten av mellankommunal och regional samverkan som i många fall kan behövas om potentialen för vindkraft i ett område ska kunna tas till vara. Därmed är det av betydelse att

vindkraftsplanering sker i nära samverkan med regionala och lokala aktörer. Inom *Regionplan för Skåne* har utredningar tagits fram om både land- och havsbaserad vindkraft som bland annat visar på potentialen i mellankommunala områden. Mot bakgrund av ovan, vill Region Skåne betona betydelsen av regionernas involvering i regeringens utpekanden av områden och utformning av koncessionsvillkor.

Övergången till ett auktionssystem

Övergången till ett auktionssystem beskrivs i utredningen som svårhanterlig och längs Skånes kuster finns flertalet befintliga projekteringar, varav en del fått avslag från regeringen. Utredningens förslag om införandet av ett auktionssystem blir aktuellt för 2030-talet och framåt, men samtidigt har Skåne ett akut behov av åtgärder som kan förbättra elförsörjningen på kort sikt. Region Skåne anser därför att det är angeläget att regeringen under ett övergångsskede överväger tillståndsgivning för vindkraftsprojekt inom elområde 4. Vidare, ser Region Skåne positivt på de föreslagna regelförenklningar för befintliga projekt, och ser det som viktigt att tillvarata det arbete som redan lagts ner.

Konsekvenser

Konsekvensutredningen kan utvecklas gällande nollalternativet, och vilka konsekvenserna blir om befintligt system består över tid. Detta med tanke på att det finns ett flertal problem med dagens system som skapar osäkerhet och otillräckliga förutsättningar för utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Region Skåne ser gärna att frågor om regional utveckling, beredskap och miljöpåverkan belyses. Därtill, är det viktigt att ytterligare tydliggöra regionernas roll som samverkanspart och hur detta påverkar den fysiska planeringen. Detta är särskilt av vikt utifrån Region Skånes ansvar för regional fysisk planering enligt kap 7, plan- och bygglagen (2010:900).

Region Skånes utvecklingsuppdrag och ansvar som remissinstans

Region Skåne yttrar sig över, *Betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem*, utifrån nedanstående ansvar och arbetsområden.

Region Skåne har ansvar för vård och hälsa i Skåne enligt Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) samt ett samordnande ansvar för Skånes utveckling, enligt lag om regionalt utvecklingsansvar (2010:630). Detta ansvar innebär att utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling och samordna insatser för genomförandet av denna samt att upprätta och fastställa planer för regional transportinfrastruktur. Region Skåne är också enligt lag om kollektivtrafik (2010:1065) regional kollektivtrafikmyndighet i Skåne län, vilket innebär det politiska och ekonomiska ansvaret för den samhällsfinansierade kollektivtrafiken.

Region Skåne ansvarar för den regionala fysiska planeringen i länet och har genom detta ett regionplaneuppdrag enligt plan- och bygglag (2010:900). Genom regionplaneuppdraget arbetar Region Skåne med att tydligare koppla samman det regionala utvecklingsansvaret och kommunernas översiktsplanering. Dessutom utgör Region Skåne formell remissinstans avseende översiktsplaner enligt plan- och bygglagen (2010:900) och enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) avseende riktlinjer för bostadsförsörjning.

Region Skåne har sedan flera år ett klimatstrategiskt arbete i nära samverkan med både Länsstyrelsen i Skåne och Energikontoret Syd, genom *Klimatsamverkan Skåne*. Region Skåne arbetar för genomförandet av *Klimat- och energistrategi för Skåne*, som beslutades 2018 och har långtgående mål om att minska både direkta och konsumtionsrelaterade utsläpp i Skåne till år 2030.

Region Skåne har tagit initiativ till *Skånes Effektkommission* som bildades i februari 2021 med syfte att samla skånska aktörer som gemensamt kan förbättra elförsörjningen vad gäller leveranssäkerhet, kostnad och miljö. Egna analyser samt utbyte med myndigheter, energiaktörer och skånskt näringsliv har gett en klar bild över det allt större effektbehovet.

I handläggningen av detta ärende har avdelningen för regional utveckling genom enheterna för regional planering och miljö och hälsa deltagit.

Med vänlig hälsning,

Anna Jähnke
Ordförande

Anna Pettersson
Utvecklingsdirektör